

ÚPSVaR

Ústredie práce,
sociálnych vecí a rodiny

Náhradná rodinná starostlivosť na Slovensku

***Aktuální otázky náhradní rodinné péče vo vzťahu k cizině
15.11.2018, Mikulov, Česká republika***

Mária Marcinová
Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava

ÚPSVaR

Ústredie práce,
sociálnych vecí a rodiny

Východiská

- Dohovor o právach dieťaťa
- Ústava Slovenskej republiky
- Zákon o rodine č. 36/2005 Z. z.
- Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele č. 305/2005 Z. z.

Právna úprava - zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele

- **zásada prednosti prirodzeného rodinného prostredia – zotrvanie detí v prirodzenom rodinnom prostredí a návrat detí do prirodzeného rodinného prostredia v prípade ich vyňatia je absolútnou prioritou,**
- **zásada prednosti umiestňovania detí, ktoré nemôžu vyrastať vo svojom prirodzenom rodinnom prostredí do náhradnej osobnej starostlivosti (s primárnym zameraním na príbuzných dieťaťa), ak to nie je možné, tak do pestúnskej starostlivosti pred starostlivosťou v zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu,**
- **zásada prednosti umiestňovania detí umiestnených v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na základe rozhodnutia súdu v profesionálnych rodinách pred inými organizačnými zložkami týchto zariadení,**
- **zásada prednosti vykonávania súdneho rozhodnutia v samostatne usporiadaných skupinách zriadených v samostatných domoch alebo bytoch, ak nie je možné umiestniť dieťa v profesionálnej rodine zariadenia,**
- **zásada zachovávanía súrodeneckých vzťahov a nerozdeľovania súrodencov,**
- **zásada umiestňovania detí, o ktoré sa nemôžu z rôznych dôvodov starať ich rodičia, čo najbližšie k ich prirodzenému rodinnému prostrediu,**
- **zásade integrácie detí, ktoré si vyžadujú osobitnú, resp. zvýšenú starostlivosť.**

Štruktúra obyvateľstva z pohľadu SPODaSK (k 31.12.2017)

- **Počet obyvateľov: 5 443 120**
- **Počet detí do 18 rokov: 1 062 870 detí**
- **Počet detí/rodín v evidencii SPODaSK:**
290 937detí /192 652rodín
- **Deti mimo rodičovskej starostlivosti (13 931)**

Subjekty vykonávajúce opatrenia SPOD a SK

- **Štátna správa:** úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (46) - ťažisko
- **Samospráva:** VÚC (8), obce (2928)
- **MVO:**
  - právnické, fyzické osoby
  - akreditované subjekty
- **výkon samostatnej praxe sociálneho pracovníka**

ÚPSVaR

Ústredie práce,
sociálnych vecí a rodiny

Priorita

Vykonávanie opatrení

sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej
kurately v prirodzenom rodinnom prostredí
dieťaťa.

ÚPSVaR
Ústredie práce,
sociálnych vecí a rodiny

**Opatrenia SPODaSK sú vykonávané na základe
Plánu sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodičom alebo
osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa**

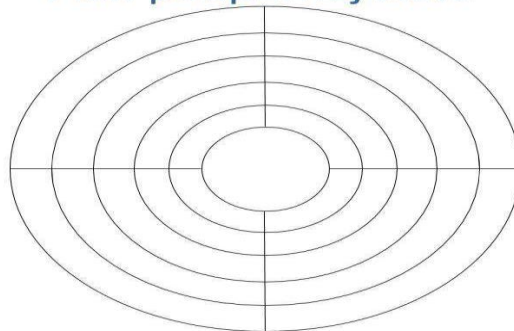
ÚPSVaR
Ústredie práce,
sociálnych vecí a rodiny

Osobné zdroje -
rodina, príbuzní,
priatelia

Komunitné
zdroje

Plán podpornej siete

Zdroje systému
sociálnej podpory
a pomoci

Iné zdroje

- Spolupracujúce subjekty plánu sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa
- obec, terénni sociálni pracovníci, komunitní pracovníci
  - centrum poradensko-psychologického poradenstva a prevencie
  - zariadenia sociálnych služieb
  - poskytovatelia zdravotnej starostlivosti
  - školské zariadenia a predškolské zariadenia, centrá voľného času
  - akreditované subjekty
  - výkon samostatnej praxe sociálneho pracovníka
  - **centrá pre deti a rodiny (od 1. januára 2019)**
  - špeciálne výchovné zariadenia
  - charitatívne organizácie a pod.

Centrum pre deti a rodiny

Účel centra (novinka od 1.1.2019)

- 1. opatrenia na predchádzanie vzniku, prehĺbovania a opakovania**
- 2. ambulantné výchovné opatrenia**
- 3. pobytové opatrenia súdu**
- 4. špecializovaný program (obete trestného činu, syndróm CAN)**
- 5. resocializačný program**

Forma výkonu opatrení

Centrum vykonáva opatrenia podľa účelu, na ktorý bolo zriadené:

- pobytovou formou,
- ambulantnou formou,
- terénnou formou.

Centrum možno zriadiť na plnenie viacerých účelov.

Formy vykonávaných opatrení možno vhodne a účelne kombinovať.

Vecný rozsah výkonu ambulantnou a terénnou formou

- opatrenia pre dieťa a rodičov v rozvodových/rozchodových situáciách (§ 11 ods. 2),
- odborné metódy práce na riešenie konfliktov v rodine,
- odborné metódy práce na sanáciu rodiny,
- odborné metódy práce na adaptáciu dieťaťa na novú situáciu,
- výchovné opatrenia zamerané na diagnostiku, sociálne a výchovné programy a sociálne a iné odborné poradenstvo, povinnosti uložené súdom na plnenie účelu výchovných opatrení,

- odborné metódy práce určené plánom sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou,
- sociálne poradenstvo mladým dospelým po ukončení náhradnej starostlivosti
- podpora a poradenstvo náhradným rodičom,
- opatrenia na overenie situácie dieťaťa (na účely určenia miery ohrozenia dieťaťa)

Náhradná starostlivosť (NS)

(zákon o rodine)

- Náhradná osobná starostlivosť -NOS
- Pestúnska starostlivosť –PS
- Ústavná starostlivosť - ÚS

O každej forme NS rozhoduje súd, ktorý vždy prihliadne na najlepší záujem maloletého dieťaťa

Náhradná osobná starostlivosť

(§ 45 zákona č. 36/2005 Z. Z. o rodine v znení
neskorších predpisov)

- Ak to vyžaduje záujem maloletého dieťaťa, súd môže zveriť dieťa do náhradnej osobnej starostlivosti.

Komu možno zveriť dieťa do NOS

Fyzickej osobe

- s trvalým pobytom na území SR
- Spôsobilosť na PÚ v plnom rozsahu
- Osobné predpoklady (zdravotné, osobnostné a morálne)
- Spôsob života a osôb s ňou žijúcich v domácnosti – zaručuje, že bude NOS vykonávať v záujme dieťaťa

Náhradná osobná starostlivosť

- Pri zverení do NOS súd uprednostní predovšetkým **príbuzného dieťaťa**, ak spĺňa predpoklady na zabezpečovanie riadnej starostlivosti o dieťa.
- Ak sa má maloleté dieťa zveriť do NOS **prarodiča, súrodenca maloletého dieťaťa alebo súrodenca rodiča maloletého dieťa, splnenie podmienky trvalého pobytu na území SR sa nevyžaduje** za predpokladu evidovaného trvalého pobytu alebo iného obdobného pobytu na území členského štátu EÚ.

Pestúnska starostlivosť (PS)

(§ 48 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov)

- FO, ktorá má záujem stať sa pestúnom musí byť zapísaná do zoznamu žiadateľov
- Podmienkou zapísania FO je príprava na NRS (min. 26 hod.) a posúdenie spôsobilosti na vykonávanie NRS
- Rozhodnutie o zapísaní – vydá príslušný určený orgán SPOD a SK

Ústavná starostlivosť

(§54 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov)

- Pred nariadením ÚS súd vždy skúma či maloleté dieťa nemožno zveriť do NOS, alebo do PS
- Súd môže nariadiť ÚS len v prípade, že výchova dieťaťa je vážne ohrozená, alebo narušená a dieťa nie je možné zveriť do NOS alebo PS a

- Dieťa je osvojiteľné a nie je možné ho zveriť do starostlivosti budúcich osvojiteľov alebo do starostlivosti fyzickej osoby
- Rodičia dieťaťa nežijú alebo im v starostlivosti bráni závažná prekážka
- Uložené výchovné opatrenie, ktorým bolo dieťa odňaté zo starostlivosti rodičov nevedlo k náprave
- Rodičia sú pozbavení výkonu rodičovských práv

Príspevky v náhradnej starostlivosti

(zákon č. 627/2005 v znení neskorších predpisov)

- **Jednorazový príspevok pri zverení do NS – 517,59 €**
(na zabezpečenie základného osobného vybavenia dieťaťa zvereného do NOS, PS)
- **Opakovaný príspevok dieťaťu**
  - **142,98 €/mesačne**
- **Jednorazový príspevok pri zániku NS**
  - **954,74 €** (na podporu osamostatnenia sa dieťaťa)
- **Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi – 181,79 €/mesačne**
  - ak sa stará o 3 a viac súrodencov + **129,30 €**
  - osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi– dieťa ŤZP + **74,90 €**

Ďalšia finančná podpora

- Príspevok pri narodení dieťaťa (jednorazová ŠSD) : (zákon č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí v znení neskorších predpisov)
- 151,37 € Oprávnenou osobou je aj osoba, ktorá prevzala dieťa do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe právoplatného rozhodnutia súdu. Na jedno dieťa vzniká nárok na príspevok len raz.
- Materské a materská dovolenka
(zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov)
- Poskytuje sa odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti do uplynutia **28. týždňa** (37. týždňa ak prevzal dve a viac detí súčasne) od vzniku nároku na materské. Výška : **75 %** denného vymeriavacieho základu.

- **Rodičovský príspevok**
- **Výška : 214,70 €/mesačne**
- Nárok vzniká rodičovi, ktorý zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa do 3 rokov veku dieťaťa
- a o dieťa do 6 rokov veku dieťaťa, ktoré má dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav
- **Prídavok na dieťa :**
23,68 €

Poručníctvo

(§ 56 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov)

- Ak obaja rodičia
  - zomreli,
  - boli pozbavení výkonu rodičovských práv a povinností,
  - bol pozastavený výkon ich rodičovských práv a povinností alebo
  - nemajú spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu

Súd ustanoví maloletému dieťaťu poručníka, ktorý bude zabezpečovať jeho výchovu, zastupovať ho a spravovať jeho majetok.

Ak sa poručník o maloleté dieťa osobne stará, má nárok na príspevky na podporu NS.

ÚPSVaR

Ústredie práce,
sociálnych vecí a rodiny

Deti mimo rodičovskej starostlivosti (13 931)

Náhradné rodiny

8739

Zariadenia na výkon rozhodnutia súdu

5192

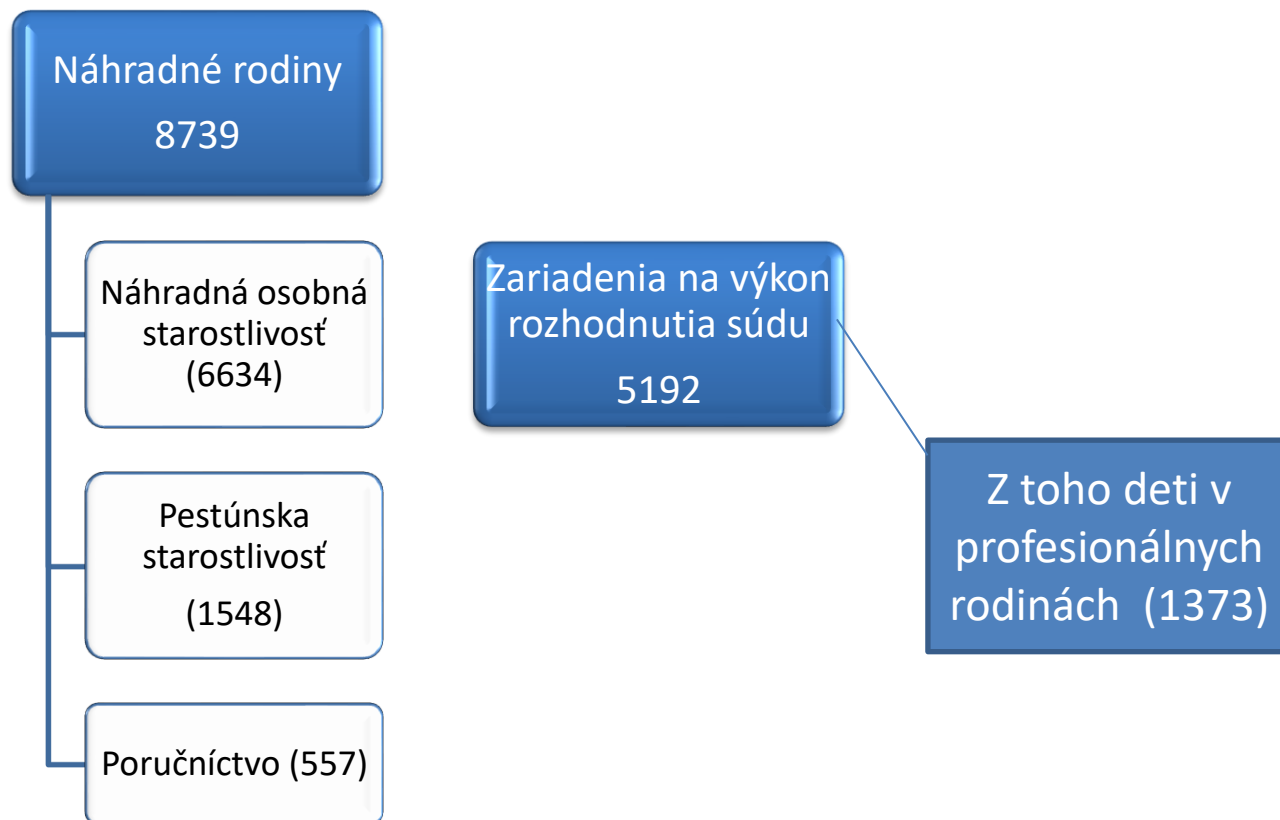
- 1,31% z populácie detí v SR
- 4,78% detí, ktoré sú v evidencii OSPODaSK

ÚPSVaR

Ústredie práce,
sociálnych vecí a rodiny

Deti mimo rodičovskej starostlivosti (13 931)

Sprostredkovanie osvojenia a pestúnskej starostlivosti

- Ak rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa a nie je možné dieťa zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti, orgán SPO detí a SK sprostredkuje dieťaťu PS alebo osvojenie.

Kto sprostredkuje osvojenie a pestúnsku starostlivosť ?

V rámci štruktúry orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately – 46 úradov práce, sociálnych vecí a rodiny na Slovensku je 8 úradov tzv. určených, ktoré majú v kompetencii sprostredkovanie osvojenia a pestúnskej starostlivosti

ÚPSVaR

Ústredie práce,
sociálnych vecí a rodiny

Osvojenie

Pestúnska
starostlivosť

8 úradov PSVR

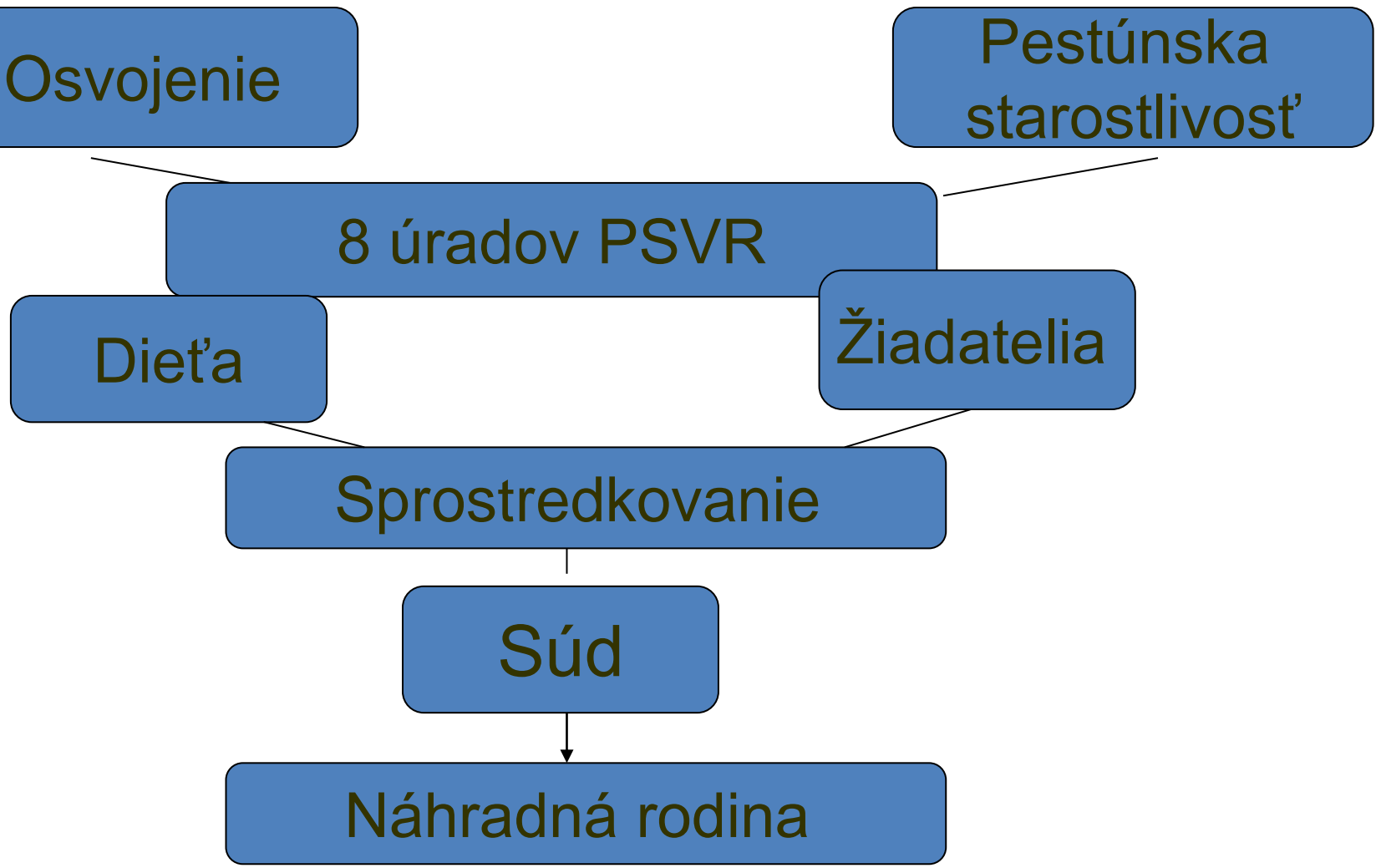
Dieťa

Žiadatelia

Sprostredkovanie

Súd

Náhradná rodina

Určený UPSVR

- Vede prehľad detí, ktorým treba sprostredkovať osvojenie alebo pestúnsku starostlivosť
- Dieťa sa zapíše do prehľadu na základe predloženia spisovej dokumentácie úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý vykonáva sociálnoprávnu ochranu dieťaťa

Žiadatelia o osvojenie a pestúnsku starostlivosť

- Žiadosť FO, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom sa podáva na určenom ÚPSVR, ktorý rozhodne o zapísaní do zoznamu žiadateľov.
- Príprava žiadateľov na NRS je povinná v rozsahu najmenej 26 hodín.

Možnosť vybrať si subjekt na prípravu:

- Každý ÚPSVR
- Akreditovaný subjekt

Sprostredkovanie nadviazania osobného vzťahu medzi dieťaťom a budúcimi náhradnými rodičmi

- Poradie žiadateľov zapísaných v zozname.
- Pred sprostredkovaním musia byť žiadateľovi poskytnuté všetky informácie o dieťati.
- Interakcia - v rozsahu a spôsobom zodpovedajúcim veku, rozumovej vyspelosti, potrebám a možnostiam dieťaťa a v prostredí dieťaťa blízkom alebo vhodnom.
- Návrh žiadateľov súdu na zverenie dieťaťa

ÚPSVaR

Ústredie práce,
sociálnych vecí a rodiny

Zapojenie akreditovaných subjektov

- Ak určený UPSVR zistí po zapísania dieťaťa do prehľadu detí, že nevedie v zozname žiadateľov žiadateľa, ktorého možno zaradiť do procesu sprostredkovania zapojí do procesu aj akreditované subjekty.
- Akreditovaný subjekt musí mať akreditáciu na
  - Vykonávanie prípravy na NRS
  - Sprostredkovanie nadviazania osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom.
- O udelení akreditácie rozhoduje MPSVR.

Zoznam žiadateľov o osvojenie dieťaťa v náhradnej starostlivosti (novinka od 1.4.2018)

- Osoba, ktorej bolo dieťa zverené do NOS
- Pestún
- Poručník

Osvojenie

(§ 97 zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov)

- O osvojení rozhoduje súd na návrh osvojiteľov
- Osvojením vzniká medzi osvojiteľom a osvojencom rovnaký vzťah, aký je medzi rodičmi a deťmi a zanikajú vzťahy k pôvodnej rodine
- Osvojením nadobúdajú osvojitelia rodičovské práva a povinnosti k osvojencom

Medzištátne osvojenie

- Ak nemožno sprostredkovať dieťaťu, ktoré je osvojiteľné nadviazanie osobného vzťahu so žiadateľmi o NRS na Slovensku
- Ak je sprostredkovanie medzištátneho osvojenia v najlepšom záujme dieťaťa
- Určený úrad PSVR vyhotoví spisovú dokumentáciu dieťaťa na účely medzištátneho osvojenia a predloží ju CIPC (ústredný orgán podľa Dohovoru o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach)
- CIPC – sprostredkovanie medzištátneho osvojenia

Novinka od 1.4.2018

SR prijímajúcou krajinou

- CIPC vedie zoznam žiadateľov o osvojenie dieťaťa, ktoré nemá na území SR obvyklý pobyt
- Rozhoduje vo veci zapísania fyzickej osoby, ktorá má záujem o sprostredkovanie medzištátneho osvojenia, do zoznamu žiadateľov o osvojenie dieťaťa, ktoré nemá na území SR obvyklý pobyt

ÚPSVaR

Ústredie práce,
sociálnych vecí a rodiny

Ďakujem za pozornosť.

Mgr. Mária Marcínová
riaditeľka
odboru sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Tel. č. 02/20 455 802
e-mail : maria.marcinova@upsvr.gov.sk